

लोक सेवा आयोग
नेपाल कृषि सेवा, प्लान्ट प्रोटेक्सन, एग्रोनोमी, हर्टिकल्चर, फिसरिज, एगू. एक्सटेन्सन, स्वायल साइन्स,
एगू. इको.एण्ड मार्केटिङ्ग, भेटेरिनरी र लाइभस्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूह,
राजपत्र अनंकित प्रथम श्रेणी, प्राविधिक सहायक वा सो सरह पदको खुला प्रतियोगितात्मक
परीक्षाको पाठ्यक्रम

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

१. यस पाठ्यक्रमलाई दुई भागमा विभाजन गरिएको छ ।

भाग	परीक्षा	विषय	अङ्क भार	प्रश्न संख्या	समय	परीक्षा प्रणाली	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क
१	लिखित	खण्ड (क) सामान्य विषय (सबै समूहका लागि अनिवार्य)	५०	२५	४५ मिनेट	वस्तुगत बहुउत्तर	१००	४०
		(खण्ड ख) समूह सम्बन्धी विषय (प्रत्येक समूहका लागि छुट्टाछुट्टै)	५०	२५				
२	अन्तर्वार्ता						२०	

२. पाठ्यक्रमको कुनै खण्डमा एकाइ र प्रश्न संख्या छुट्याइएकोमा सोही वमोजिम र यसरी नछुट्याएकोमा यथासम्भव सबै एकाइबाट प्रश्नहरू सोधिनेछन् ।
३. लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुनसक्नेछ ।
४. वस्तुगत बहुउत्तर (Multiple Choice) प्रश्नहरूको उत्तर सही दिएमा प्रत्येक सही उत्तर बापत २ (दुई) अङ्क प्रदान गरिनेछ भने गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तर बापत २० प्रतिशत अर्थात् ०.४ अङ्क कट्टा गरिनेछ । तर उत्तर नदिएमा त्यस बापत अङ्क दिइने छैन र अङ्क कट्टा पनि गरिने छैन ।
५. यस पाठ्यक्रममा जेसुकै लेखिएको भएता पनि पाठ्यक्रममा परेका ऐन, नियमहरू परीक्षाको मिति भन्दा ३ (तीन) महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाइएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा रहेको सम्झनु पर्दछ ।
७. लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र अन्तर्वार्तामा सम्मिलित गराइनेछ ।
८. पाठ्यक्रम लागू मिति - २०५८/९/१७

लोक सेवा आयोग
नेपाल कृषि सेवा, प्लान्ट प्रोटेक्सन, एग्रोनोमी, हर्टिकल्चर, फिसरिज, एगू. एक्सटेन्सन, स्वायल साइन्स,
एगू. इको. एण्ड मार्केटिङ्ग, भेटेरिनरी र लाइभस्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूह,
राजपत्र अनंकित प्रथम श्रेणी, प्राविधिक सहायक वा सो सरह पदको खुला प्रतियोगितात्मक
परीक्षाको पाठ्यक्रम

खण्ड (क) सामान्य विषय (सबै समूहका लागि अनिवार्य)

प्रश्नसंख्या :- २५

अङ्क :- ५०

१. चालू पञ्चवर्षीय योजनाको अवधारणा, उद्देश्य र प्राथमिकता ।
२. चालू पञ्चवर्षीय योजनामा कृषि विकासको उद्देश्य, नीति र बाली, फलफूल, तरकारी, मत्स्य, पशुपंक्षी आदि क्षेत्रगत विकास कार्यक्रमको प्राथमिकता, लक्ष्य एवं कार्यान्वयन रणनीति ।
३. कृषि तथा पशु विकास कार्यक्रम तर्जुमाका आधार र एकीकृत प्रसारसेवा कार्यक्रम ।
४. कृषि तथा पशु विकास कार्यक्रममा ऋण, उत्पादन सामग्री, कृषि औजार तथा उपकरण, बजार तथा मूल्य व्यवस्था ।
५. कृषि एवं पशु विकासमा सरकारी, सहकारी तथा निजी क्षेत्रको भूमिका ।
६. प्रमुख कृषि/पशुपंक्षी जन्य वस्तुहरुको उत्पादन लागत तथा मूल्य निर्धारण ।
७. नेपालको अर्थतन्त्रमा कृषि/पशु विकासको महत्व ।
८. वर्तमान कृषि र पशुसेवा विभागको संरचना र उपलब्धि ।
९. बढ्दो जनसंख्या वृद्धिदरको परिप्रेक्ष्यमा उत्पादन वृद्धिको लागि अपनाइने उत्पादन र उत्पादनोपरान्त (Post-harvest) प्रविधि ।
१०. कृषि विकासमा कृषि/पशु प्रसारको महत्व ।
११. कृषि/पशु प्रसारका विभिन्न तरीकाहरु तिनको तुलनात्मक फाइदा र सीमितताहरु ।
 - (क) व्यक्तिगत तरीका (Individual method)
 - (ख) समूहगत तरीका (Group method)
 - (ग) सामुदायिक तरीका (Community method)
१२. कृषि/पशु विकासमा समूह पद्धति प्रकृया र कार्यान्वयन, अगुवा कृषक छनौटको आधार भूमिका र परिचालन ।
१३. कृषि/पशु प्रसारमा प्रदर्शन कार्यक्रमको उद्देश्य, सीमितता र प्रभावकारिता ।
१४. कृषि/पशु विकास कार्यक्रम तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा जिल्ला प्रोफाइल (District Profile) को महत्व ।
१५. कार्यक्रममा कार्यान्वयन स्तरमा सुपरिवेक्षण, अनुगमन एवं मूल्यांकनको भूमिका ।
१६. नेपालको कृषि/पशु सेवा कार्यक्रममा महिला एवं युवाको भूमिका ।
१७. नेपालको कृषि विकास कार्यक्रमका प्रमुख समस्याहरु ।
१८. कृषि/पशु विकासका लागि सञ्चार कार्यक्रमको आवश्यकता ।
१९. कृषि/पशु विकासका लागि तालीम कार्यक्रमको भूमिका ।
२०. कृषि विकासमा ग्रामीण पूर्वाधार (सिंचाइ, कृषि सडक आदि) को महत्व ।
२१. दिगो कृषि विकासका सिद्धान्तहरु ।
२२. कृषि/पशु विकास कार्यक्रममा स्थानीय निकायहरुको भूमिका ।

((समाप्त))

लोक सेवा आयोग
नेपाल कृषि सेवा, प्लान्ट प्रोटेक्सन, एग्रोनोमी, हर्टिकल्चर, फिसरिज, एगू. एक्सटेन्सन, स्वायल साइन्स,
एगू. इको.एण्ड मार्केटिङ्ग, भेटेरिनरी र लाइभस्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूह,
राजपत्र अनंकित प्रथम श्रेणी, प्राविधिक सहायक वा सो सरह पदको खुला प्रतियोगितात्मक
परीक्षाको पाठ्यक्रम

खण्ड (ख) हर्टिकल्चर समूह सम्बन्धी विषय

प्रश्नसंख्या :- २५

अङ्क :- ५०

१. दीर्घकालीन कृषि विकास योजनामा वागवानी विकासको महत्व ।
२. नेपालमा वागवानीजन्य बालीहरु (फलफूल, तरकारी आलु तथा मसलावाली) को सिफारिश गरिएका जातहरु र तिनका जातिय गुणहरु ।
३. फलफूल बाली (आँप, लिची, केरा भूईँकटहर, अंगुर, मेवा, अम्बा, सुन्तला जातका बाली, स्याउ) को खेती गर्ने उन्नत तरिकाहरु ।
४. फलफूल, तरकारी, आलु तथा अलैंची बालीहरुमा प्रसारण (Propagation) गर्ने तरिकाहरु ।
५. फलफूल तथा अलैंची बगैँचा व्यवस्थापनमा अपनाइने उन्नत प्रविधिहरु ।
६. फलफूल, तरकारी तथा अलैंची बालीको नर्सरी स्थापना तथा व्यवस्थापन ।
७. प्रमुख तरकारी बालीहरुको उन्नत खेती प्रविधि : काउली समूह, जरे समूह, फल समूह, फर्सी समूह, सागपात समूह आदि ।
८. फलफूल बोट बिरुवाहरुमा काँटछाँटका तरिकाहरु ।
९. वागवानी जन्य बालीहरुमा हानिकारक रोग, किरा तथा भारपातहरु र तिनका नियन्त्रण विधिहरु ।
१०. फलफूल तथा तरकारी खेतीमा हाइब्रीड (वर्णसंकर) जातहरुको प्रयोग र महत्व ।
११. बेमौसमी तरकारी खेती प्रविधिको महत्व र आवश्यकता ।
१२. करेसावारी (Kitchen Garden) को परिभाषा, महत्व र व्यवस्थापन तरिका ।
१३. खायन आलु भण्डारण गर्ने तरिकाहरु ।
१४. नेपालमा तरकारी बीउ उद्योगको सम्भाव्यता ।
१५. नेपालमा फलफूल, तरकारी, आलु तथा मसला बालीहरुको बजार व्यवस्था तथा समस्याहरु ।
१६. वागवानीजन्य बालीहरुको उत्पादनोपरान्त क्षति नियन्त्रण, ग्रेडिङ्ग, प्याकिङ्ग, ढुवानी तथा भण्डारण ।
१७. नेपालमा मसलावाली (अलैंची, अदुवा, बेसार) को स्थिति, सम्भाव्यता र महत्व ।
१८. नेपालमा चिया तथा कफि खेतीको महत्व तथा सम्भाव्यता ।
१९. नेपालमा जैविक खेती (Organic Gardening) को स्थिति, सम्भाव्यता र महत्व ।
२०. नेपालमा गरीबी निवारण कार्यक्रममा वागवानी विकासको भूमिका ।
२१. नेपालमा वागवानीजन्य बाली (फलफूल, तरकारी, आलु, अलैंची, अदुवा, बेसार) को क्षेत्रफल उत्पादन तथा उत्पादकत्वको स्थिति ।
२२. नेपालमा वागवानी विकासको लागि आवश्यक भौतिक पूर्वाधारहरु : सडक, सिंचाई, विद्युत कोल्डस्टोर (शीत भण्डार) बजार इत्यादि ।
२३. वागवानी बालीहरुमा एकीकृत रोग किरा व्यवस्थापन (IPM) को अवधारण ।
२४. नेपालमा फूल उद्योग (Floriculture Industry) को सम्भावना ।
२५. फलफूल, तरकारीका मुख्य जातहरुको जातिय विशेषताहरु :

लोक सेवा आयोग
नेपाल कृषि सेवा, प्लान्ट प्रोटेक्सन, एग्रोनोमी, हर्टिकल्चर, फिसरिज, एगू. एक्सटेन्सन, स्वायल साइन्स,
एगू. इको. एण्ड मार्केटिङ्ग, भेटेरिनरी र लाइभस्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूह,
राजपत्र अनंकित प्रथम श्रेणी, प्राविधिक सहायक वा सो सरह पदको खुला प्रतियोगितात्मक
परीक्षाको पाठ्यक्रम

- (क) आँप : दशहरी, आम्रपाली
(ख) स्याउ : रायल डिलिसियस, गोल्ड डिलिसियस
(ग) सुन्तला : खोकु, किन्नो
(घ) केरा : विलियम हाइब्रीड, रोबस्टा
(ङ) आलु : कुफ्रिज्योती, कुफ्रिसिन्दुरी, कार्डिनाल, डेजिरे
(च) काउली : काठमाडौं लोकल, पुसा दिपाली, हाइब्रीड (वर्णसंकर)
(छ) मुला : मिनु अर्ली, चासिल दिने, टोकिनाशी
(ज) गोलभेडा : पुसा रुबी, रोमा, मनप्रकेश
(झ) जुनार : वाशिङ्गटन नेभल, सिन्धुली

((समाप्त))

नमूना प्रश्नहरू (Model Questions)

१. नेपालको निम्न जिल्लाहरू कुन बालीको लागि व्यवसायिक रूपले बढी प्रख्यात छ ?
(क) सर्लाही : लिची/परवल/गोलभेंडा/केरा (ख) सुन्सरी : आँप/सुन्तला/परवल/अदुवा
(ग) धनकुटा : अलैंची/सुन्तला/केरा/अदुवा (घ) जुम्ला : ओखर/स्याउ/जैतुन
२. काउली खेतीको लागि उपयुक्त भौगोलिक क्षेत्र कुन हो ?
(क) उष्ण प्रदेशीय (ख) समशीतोष्ण प्रदेशीय
(ग) शीतोष्ण प्रदेशीय (घ) माथिका सबै
३. आलु खेतीमा लाग्ने सबैभन्दा बढी हानिकारक रोग कुन हो ?
(क) अल्टरनेरिया (ख) लेटव्लाइट
(ग) वार्ट (घ) भाइरस
४. आँपको प्रसारण (Propagation) गर्ने बढी प्रचलित तरिका कुन हो ?
(क) लेयरिङ्ग (ख) इनर्चिङ्ग (ग) स्टोन ग्राफिटिङ्ग (घ) बडिङ्ग
५. सबैभन्दा बढी मोल जाने कम वजनदार (High Value low volume) बाली कुन हो ?
(क) स्याउ (ख) सुन्तला (ग) तरकारी बीउ (घ) अलैंची